

STANDARDI ZNANJA ZA PREDMET FILOZOFIJA

Minimalni zahtjevi (Znanje - poznavanje)	Osnovni zahtjevi (Razumjevanje i upotreba)	Napredni zahtjevi (Interpretacija i vrednovanje)
Uvod u predmet		
1. Šta je filozofija?		
Učenik/ca:	Učenika/ca:	Učenik/ca:
Objasni ime i pojam filozofije	Objasni ime, pojam i porijeklo filozofije	Analizira i diskutuje o izvorima filozofije
Prepozna i razlikuje odnos filozofije i drugih oblika duhovne djelatnosti	Objasni odnos filozofije i drugih oblika duhovne djelatnosti	Uporedi, analizira i diskutuje o odnosu filozofije i drugih oblika duhovne djelatnosti
Prepozna problem filozofske upitanosti	Razmatra problem filozofske upitanosti	Diskusuje o problemu filozofske upitanosti
Nabroji osnovna polja i probleme filozofskog istraživanja	Analizira osnovna polja i probleme filozofskog istraživanja	Uporedi i kritički procjeni osnovna polja i probleme filozofskog istraživanja
Navede i definiše temeljne filozofske discipline	Objasni temeljne filozofske discipline	Procjeni i vrednuje značaj temeljnih filozofskih disciplina
Definiše odnos filozofije i njene istorije	Razmatra odnos filozofije i njene istorije	Kritički procjeni odnos filozofije i njene istorije
Prepozna specifičnost filozofske terminologije	Objasni specifičnost filozofske terminologije	Koristi i primjenjuje filozofsku terminologiju
Prepozna specifičnost filozofskog metoda	Objasni specifičnost filozofskog metoda	Tumači i procjeni filozofski metod
Reprodukuje značaj filozofije za savremeni svijet	Razmatra i analizira značaj filozofije za savremeni svijet	Kritički procjeni i vrednuje perspektivnost filozofije u životu savremenog čovjeka
Prepozna filozofski tekst	Na primjerima analizira i objasni izabrani filozofski tekst	Diskusuje i vrednuje izabrani filozofski tekst Razvija sposobnost autonomije u učenju kroz analizu izabranog filozofskog teksta
2. Šta jeste ono prvo?		
Definiše ontologiju i razlikuje temeljne ontološke kategorije	Objasni osobenost ontologije Analizira temeljne ontološke kategorije	Opiše, razumije, diskutuje o metafizičkoj potrebi
Razlikuje osnovna stanovišta klasične i moderne metafizike	Razumije probleme ontologije i razmatra metafizičke paradigme	Uporedi, procjeni, vrednuje stanovišta klasične i moderne metafizike
Definiše prvo pitanje o prapočelu Reprodukuje osnovne karakteristike učenja o prapočelu kod Milećana	Objasni i analizira karakteristike učenja o prapočelu kod Milećana	Uporedi i diskutuje o učenju Milećana

Reprodukuje osnovne karakteristike pitagorejskog učenja o broju kao fizisu kosmosa	Objasni i analizira karakteristike učenja o broju kao fizisu kosmosa	Diskutuje i kritički procjeni pitagorejsku matematičku metafiziku
Reprodukuje Heraklitovo učenje o Logosu i kretanju	Objasni i analizira Heraklitovo učenje o Logosu i kretanju	Dokazuje i kritički procjenjuje Heraklitovu filozofiju
Reprodukuje učenje Elejaca	Analizira Parmenidove „dobro zaokrugljene“ istine	Objasni i dokaže Parmenidovo razvijanje pitanja o bivstvovanju i kretanju
Pozna i razlikuje učenje o Jednom i mnoštvu kod Empedokla i Anaksagore	Objasni i analizira učenje o Jednom i mnoštvu kod Empedokla i Anaksagore	Uporedi i procjeni kosmologije Empedokla i Anaksagore
Reprodukuje atomizam Leukipa i Demokrita	Objasni Leukipovo i Demokritovo učenje o atomima	Tumači, upoređuje vrednuje antički atomizam
Opiše Platonovo učenje o idejama	Razumije i razmatra Platonovu teoriju ideja	Diskutuje i kritički procjeni Platonovu prvu filozofiju
Prepozna Aristotelovu metafiziku	Razumije i izlaže Aristotelovo učenje o četiri uzroka	Diskutuje i kritički procjeni Aristotelovu metafiziku
Navodi ključne paradigme srednjovjekovlja	Objasni ključne paradigme srednjovjekovlja	Tumači, upoređuje, diskutuje o srednjovjekovnoj metafizici
Prepozna, razlikuje, definiše novovjekovni racionalizam	Razumije i objasni konstituisanje pojma subjekta i supstancije Dekarta, Spinoze i Lajbnica	Uporedi i kritički procjeni Dekartov metafizički dualizam, Spinozin panteizam, Lajbnicovu novu monadologiju
Prepozna Kantovu kritiku metafizike	Analizira Kantovu kritiku metafizike	Diskutuje i kritički procjeni Kantovu kritiku metafizike
Prepozna i nabroji karakteristike Hegelove metafizike apsolutnog subjekta	Objasni i izlaže Hegelov apsolutni idealizam	Uporedi i diskutuje o njemačkom idealizmu
Opiše Šopenhauerov voluntarizam i pesimizam	Razumije i objasni Šopenhauerovu filozofiju	Navodi primjere, diskutuje, kritički procjeni Šopenhauerov voluntarizam i pesimizam
Razlikuje i nabroji osnovne ideje Ničeove filozofije	Razumije i analizira glavne ideje Ničeove filozofije	Tumači i vrednuje Ničeovu filozofiju
Definiše i opiše egzistencijalizam Razlikuje glavne predstavnike	Razmatra razvoj ideje egzistencije od Kjerkegora do Sartra	Upoređuje i opredjeljuje se za određenu teoriju egzistencijalizma i argumentuje svoj stav
Prepozna Hajdegerovu dekonstrukciju metafizike	Razumije i objasni Hajdegerovu koncepciju dekonstrukcije metafizike	Tumači i vrednuje Hajdegerovu fundamentalnu ontologiju

3.Šta mogu znati?

Definiše predmet teorije saznanja Nabroji i razlikuje osnovne pojmove i stanovišta	Obrazlaže predmet teorije saznanja Analizira osnovne pojmove i stanovišta	Koristi i primjenjuje gnoseološku terminologiju Primjeni teorijsko-saznajne principe Nalazi primjere
Razlikuje i opiše Heraklitovo shvatanje saznanja	Izlaže i analizira Heraklitovo shvatanje znanja	Vrednuje značaj Heraklitove teorije saznanja
Prepoznata Parmenidovo shvatanje spoznaje	Razumije i obrazlaže Parmenidovu teoriju saznanja	Diskutuje o iParmenidovoj teoriji saznanja
Opiše sofistički relativizam	Razmatra sofistički relativizam	Dokaže / opovrgne sofistički relativizam Pronalazi primjere Kritički procjeni sofistički relativizam
Reprodukuje Sokratovu etiku	Razmatra Sokratovo izjednačavanje vrline i znanja	Dokaže / opovrgne Sokratovu intelektualističku etiku Uporedi, procjeni, vrednuje Sokratovu etiku
Navede i razlikuje vrste saznanja u Platonovoj podjeli	Obrazlaže karakteristike Platonovog stepenovanja saznanja	Primjeni principe Navodi primjere za Platonove vrste saznanja
Navede i razlikuje vrste saznanja u Aristotelovoj podjeli	Obrazlaže principe Aristotelove podjele saznanja Analizira sve vrste znanja u Aristotelovoj podjeli	Uporedi, tumači, kritički procjeni Aristotelovu podjelu saznanja
Reprodukuje karakteristike srednjovjekovne teorije saznanja	Razumije i razmatra raspravu o univerzalijama	Diskutuje o problemu univerzalija Vrednuje značaj tog problema
Prepoznaje problem modernog zasnivanja teorije saznanja	Analizira karakteristike saznajnih teorija empirizma i racionalizma	Primjeni principe, navede primjere, uporedi, kritički procjeni saznajne teorije empirizma i racionalizma
Reprodukuje Dekartovu koncepciju saznanja	Obrazloži Dekartovu teoriju saznanja	Vrednuje Dekartovu teoriju saznanja
Reprodukuje Spinozinu i Lajbnicovu teoriju saznanja	Analizira i objasni Spinozinu i Lajbnicovu koncepciju saznanja	Uporedi, kritički procjeni, vrednuje teorije spoznaje novovjekovnih racionalista
Opiše Bekonovu koncepciju saznanja	Obrazloži Bekonovo učenje o metodi Razmatra Bekonovo učenje o idolima	Tumači, navede primjere, procjeni Bekonovo učenje o metodi Diskutuje o Bekonovom učenju o idolima
Prepoznata i navede karakteristike Lokove saznajne teorije	Obrazloži principe Lokove teorije ideje Objasni podjelu i vrste ideja	Navede primjere, uporedi, koristi lično iskustvo u tumačenju Lokove teorije ideja
Definiše i navede karakteristike Berklijevog solipsizma	Razumije i obrazlaže Berklijev radikalni empirizam	Kritički procjeni Berklijev solipsizam

Reprodukuje Hjumov skepticizam	Razumije i obrazlaže Hjumov skeptiizam	Uporedi i vrednuje Lokov subjektivni idealizam, Berklijev solipsizam, Hjumov skepticizam
Opiše Kantovu teoriju saznanja	Objašnjava Kantovu kritičku teoriju spoznaje	Diskutuje, povezuje sa prethodnim teorijama saznanja, vrednuje Kantovu gnoseologiju Poveže sa ličnim iskustvom
Razlikuje i navede karakteristike pozitivističke i pragmatičke teorije saznanja	Razmatra pozitivističku i pragmatičku teoriju saznanja	Dokaže / opovrgne značaj ove dvije teorije saznanja Kritički procjeni njihovu vrijednost
Razlikuje i navede karakteristike fenomenološke i strukturalističke teorije saznanja	Razumije i objasni fenomenološku i strukturalističku teoriju saznanja	Tumači i diskutuje o fenomenološkoj i strukturalističkoj teoriji saznanja, upotrebljavajući adekvatnu filozofsku terminologiju
4. Šta treba da činimo?		
Definiše pojam praktičke filozofije Razlikuje teorijsku i praktičku filozofiju	Objasni Aristotelovu podjelu praktičke filozofije	Vrednuje Aristotelovu podjelu
Definiše pojam filozofske antropologije	Analizira različita određenja čovjeka	Diskutuje i kritički procjeni različita određenja čovjeka
Prepozna, razlikuje i navede karakteristike Šelerovog, Plesnerovog i Gelerovog određenja čovjeka	Objasni Šelerovo, Plesnerovo i Gelerovo određenje čovjeka	Uporedi, vrednuje i kritički procjeni Šelerovo, Plesnerovo i Gelerovo određenje čovjeka
Reprodukuje Sartrovu egzistencijalističku antropologiju	Razumije i obrazloži Sartrovu egzistencijalističku antropologiju	Diskutuje i ocjeni Sartrovu egzistencijalističku antropologiju
Definiše pojam filozofije istorije Razlikuje istorijsku nauku od filozofije istorije	Razumije i izlaže karakteristike Hegelovog i Marksovog određenja istorije	Tumači, uporedi, kritički procjeni karakteristike različitih koncepcija istorije
Prepozna i razlikuje osnovne karakteristike Diltajeva i Gadamerove hermeneutike	Razumije i objasni Diltajevu i Gadamerovu hermeneutiku	Tumači i primjeni Diltajevu i Gadamerovu hermeneutiku
Definiše pojam aksiologije Poznaje karakteristike aksiologije kao filozofske discipline	Izlaže razvoj aksiologije	Vrednuje značaj aksiologije kao filozofske discipline Povezuje sa ličnim iskustvom
Navede i opiše karakteristike etike kao filozofske discipline Razlikuje temeljne etičke kategorije	Objasni problem izvora morala	Diskutuje o izvorima morala Kritički procjeni značaj etike Povezuje sa ličnim iskustvom
Prepozna i razlikuje učenje o vrlini kod sofista i Sokrata	Objasni i dokazuje učenje o vrlini kod sofista i Sokrata	Uporedi i kritički procjeni učenje o vrlini kod sofista i Sokrata Nalazi primjere Povezuje sa ličnim iskustvom
Reprodukuje karakteristike Platonovog i Aristotelovog etičkog učenja	Analizira Platonovo i Aristotelovo etičko učenje	Diskutuje o Platonovom i Aristotelovom etičkom učenju Primjeni principe i pravilno upotrebljava etičke pojmove / termine Nalazi primjere Vrednuje i kritički procjeni značaj Platonove i Aristotelove etike

Navede karakteristike Kantovog etičkog učenja	Analizira i obrazlaže Kantovu deontološku etiku	Procjeni značaj Kantove etike Povezuje sa ličnim iskustvom
Navede karakteristike utilitarističke etike	Analizira i obrazlaže utilitarističku etiku	Uporedi i vrednuje utilitarističku etiku Povezuje sa ličnim iskustvom
Reprodukuje Levinasovo određenje etike	Razumije i izlaže karakteristike Levinasove etike	Primjeni principe, nalazi primjere, kritički procjeni Levinasovu etiku
Odredi pojam filozofije politike Razlikuje neke teorije filozofije politike	Poznaje i obrazlaže karakteristike antičkih političkih teorija Sokrata, Platona, Aristoetela	Diskutuje o antičkim političkim teorijama Kritički ih procjenjuje Razvija smisao za uočavanje problema i njihovu analizu
Razlikuje srednjovjekovne i moderne koncepcije filozofije politike	Razumije i izlaže srednjovjekovne i moderne koncepcije filozofije politike	Diskutuje, upoređuje, procjenjuje srednjovjekovne i moderne koncepcije filozofije politike Poznaje i koristi osnovne pojmove / termine savremene filozofije politike

STANDARDI ZNANJA ZA PREDMET ETIKA

Minimalni zahtjevi (Znanje - poznavanje)	Osnovni zahtjevi (Razumjevanje i upotreba)	Napredni zahtjevi (Interpretacija i vrednovanje)
Obrazovno-vaspitni ishod 1		
Na kraju učenja učenik će moći da objasni: pojam morala, etike kao praktičke filozofske discipline i osnovne istorijske oblike morala.		
Učenik/ca:	Učenika/ca:	Učenik/ca:
Objasni ime i pojmove etike i morala	Objasni ime, pojam i porijeklo etike	Analizira i diskutuje o izvorima morala
Prepoznaje i razlikuje različite oblike etike	Objasni odnos filozofije i etike kao njene specifične discipline	Upoređuje, analizira i diskutuje o odnosu različitih oblika etike
Prepoznaje i objasni pojam djelanja (praxis)	Objasni značaj djelanja (praxis) za razvoj morala i etike kao praktičke filozofske discipline	Analizira različite forme ljudske zajednice i diskutuje o potrebi za etičkim standardima u zajednici
Nabraja i razlikuje oblike ljudske djelatnosti (poiesis, praxis, theoria)	Objasni i analizira osnovne oblike ljudske djelatnosti	Upoređuje i kritički procjenjuje različite forme regulacije ljudskih djelatnosti i njihovu ulogu u užoj i široj zajednici
Navodi karakteristike pojma morala	Objasni pojmove ispravnosti moralnog cilja i karaktera	Vrednuje značaj potrebe za različitim etičkim standardima kroz analizu izvornog teksta i/ili filma
Razlikuje antičko, judeo-hrišćansko i savremeno poimanje morala	Razmatra pojmove različitih oblika poimanja morala	Ispituje istorijske oblike pojma morala i povezuje tu različitost sa različitim shvatanjem stvarnosti u datim epohama, piše esej na zadatu temu
Prepoznaje značaj etike za ličnost i zajednicu	Objasni odnos pojedinca i zajednice, teorije i odgovornosti	Iznosi sopstveno mišljenje o izvorima morala, analizira odnos morala i etike na primjerima iz književnosti, istorije, umjetnosti
Obrazovno-vaspitni ishod 2		
Na kraju učenja učenik će moći da objasni značenje osnovnih moralnih pitanja i etičkih pojmova, kao i povezanost moralnog djelovanja i njihovog etičkog promišljanja u različitim filozofsko-etičkim učenjima.		
Učenik/ca: Objasni pojam slobodne volje i strukture ličnosti, suprotnost physis - nomos	- Objasni pojmove: suprotnost physis-nomos, autonomija volje, individualnost - diferencira strukturu ličnosti (intelekt,	Učenik/ca: - Analizira ulogu volje kao moći unutrašnjeg usmjerenja

	temperament, volja) i identifikuje slobodnu volju kao moć unutrašnjeg usmjerenja	- Istražuje procese čiji je rezultat volja (ontogenetski i filogenetski) -Određuje stepen angažovanja volje kod sebe i drugih - Identifikuje suprotnost physis-nomos u umjetničkom djelu
- Prepoznaje pojam moralnog karaktera kao osnove moralnog djelanja - Objasnjava odnos strukture moralnog karaktera i slobode	- Obrazlaže pojam moralnog vaspitanja - Obrazlaže strukturu moralnog karaktera i ličnosti - Diskutuje o stidu, kajanju, savjesti	-Analizira povezanost ljudske slobodne volje i moralnog karaktera - Analizira moralne karaktere na primjerima iz književnosti i umjetnosti, istorije i filma
Razlikuje opšte od konkretnih svrha moralnog djelanja	Objasnjava opšte moralne svrhe (dobro i dužnost) i konkretne djelatne svrhe (vrlina i moralni zakon)	Istražuje vlastita i moralna uvjerenja svojih prijatelja i njihovu kompatibilnost sa stavovima zajednice, kroz esej, anketu, kraći video klip
Povezuje Sokratovo i Aristotelovo učenje o vrlini	Obrazlaže antičke kardinalne vrline (Sokrat), etičke i dianoetičke vrline (Aristotel)	- Analizira i povezuje prethodno stečena znanja o Aristotelovom i Sokratovom etičkom učenju sa učenjem o moralnim svrhama
Poznaje Kantove kategoričke imperATIVE i deontološku etiku	Obrazlaže Kantove kategoričke imperATIVE i razliku između etike vrlina i deontološke etike	Analizira kategorički imperativ, moralne vrijednosti, moralni ideal, moralne norme - Vrednuje etiku vrlina i deontološku etiku - Na primjeru iz filma i/ili književnog djela, analizira značaj ove dvije vrste etike za razvoj civilizacije
Poznaje pitanje o svrsi samog moralnog fenomena	Objasnjava svrhu zadatog unutar moralnog fenomena kroz odnos zadatog i datog	- Identifikuje moralnu svrhu i moralni princip u postupcima određenih književnih i istorijskih likova - Istražuje pitanje zašto čovjek treba da bude valjan i da teži dobru
Navodi najznačajnije moralne principe	Razmatra najznačajnije moralne principe (dobro, sloboda, blaženstvo, korisnost)	Procjenjuje značaj moralnih principa za vlastiti moralni razvoj, kao i za razvoj zajednice
Objasnjava ulogu pojma zla u etičkim teorijama	Diskutuje o pojmovima zla i dobra u etičkim teorijama	- Istražuje pojam zla u književnim i filmskim djelima - Analizira situacije u kojima su nečiji postupci procjenjivani pozitivno i negativno, identifikujući elemente procjenjivanja

Obrazovno-vaspitni ishod 3 Na kraju učenja učenik će moći da uporedi osnovna etička stanovišta izražena kroz različite etičke teorije.		
Učenik/ca: Poznaje kriterijume i podjelu etičkih stanovišta	Učenik/ca: Diskutuje o podjeli etičkih stanovišta	Učenik/ca: Analizira povezanost razvoja etičkih stanovišta sa istorijskim razvojem
Navodi karakteristike najznačajnijih etičkih stanovišta	Primjenjuje kriterijume za podjelu etičkih stanovišta da bi određene etičke stavove svrstao u određena stanovišta	Identifikuje etička stanovišta u svakodnevnom životu i umjetničkom djelu
Poznaje podjelu stanovišta s obzirom na opravdanje moralnog djelovanja	Obrazlaže podjelu stanovišta s obzirom na opravdanje moralnog djelovanja	Procjenjuje stanovišta s obzirom na opravdanje moralnog djelovanja
Poznaje podjelu stanovišta s obzirom na formulaciju moralne norme	Obrazlaže podjelu stanovišta s obzirom na formulaciju moralne norme - Objašnjava ključne pojmove datih stanovišta	Procjenjuje podjelu stanovišta s obzirom na formulaciju moralne norme
Poznaje podjelu stanovišta s obzirom na procjenu vrijednosti moralnog postupka	Diskutuje o podjeli stanovišta s obzirom na procjenu vrijednosti moralnog postupka - Objašnjava ključne pojmove datih stanovišta	Primjenjuje podjelu stanovišta s obzirom na procjenu moralnog postupka na primjerima koji obuhvataju svakodnevne situacije, književno djelo ili film
Navodi različite stavove o slobodi u etičkim teorijama - Razlikuje determinizam od indeterminizma	Obrazlaže različite stavove o slobodi u etičkim teorijama i distinkciju determinizam-indeterminizam	Analizira stavove o slobodi u etičkim teorijama i distinkciju determinizam-indeterminizam u procjeni postupaka istorijskih i književnih likova
Razlikuje pojmove autonomije i heteronomije morala, kompatibilizam, libertarijanizam, fatalizam	- Obrazlaže opoziciju: nužnost - sloboda - Obrazlaže pojmove kompatibilizam, libertarijanizam, fatalizam	Procjenjuje značaj i ulogu slobode u različitim etičkim pravcima i učenjima
Definiše pojam imoralizma	Diskutuje o imoralizmu	Prepoznaje imoralizam u istorijskim situacijama, književnim i umjetničkim djelima
Poznaje učenja o odnosu moralnosti i sreće	Obrazlaže odnos moralnosti i sreće u različitim etičkim učenjima	Gradi etički pojam sreće na osnovu stečenih znanja o etičkim teorijama i procjenjuje njegov značaj za razvoj etike
Obrazovno-vaspitni ishod 4 Na kraju učenja učenik će moći da razlikuje osnovna religijsko-moralna pitanja i njihove elaboracije u filozofsko-etičkim učenjima.		
Učenik/ca:	Učenik/ca:	Učenik/ca:

Poznaje pojmove religije, njene funkcije i značaja za oblikovanje morala	Razmatra pojam religije, funkcija religije i obrazlaže značaj religije za oblikovanje morala	Procjenjuje značaj religije i njenih komponenti za oblikovanje različitih etičkih stanovišta
Poznaje osnovne karakteristike religijskih etika: judaizam, hrišćanstvo islam i budizma	Navodi i obrazlaže ključne obrede, svete knjige i pojmove religijskih etika	Upoređuje ključne obrede, svete knjige i pojmove religijskih etika sa etičkim teorijama, identifikuje sličnosti i razlike
Poznaje ključne principe religijskih etika Projektni zadatak	Obrazlaže ključne principe religijskih etika Projektni zadatak	Analizira ključne principe religijskih etika i procjenjuje njihov značaj za savremeni svijet Projektni zadatak
Obrazovno-vaspitni ishod 5 Na kraju učenja učenik će moći da navede osnovno određenje primijenjene etike, glavne oblike i oblasti primijenjene etike i njihov značaj za pojedinca i zajednicu.		
Učenik/ca: Definiše pojam primijenjene etike	Učenik/ca: Obrazlaže formiranje primijenjene etike i njen značaj za savremeno društvo	Učenik/ca: Upoređuje primijenjenu etiku sa tradicionalnim oblicima etike i procjenjuje njen značaj za razvoj savremenog svijeta
Poznaje probleme i faze pristupa u primijenjenoj etici	Navodi i obrazlaže ključne probleme i faze pristupa u primijenjenoj etici.	Analizira povezanost teorije i prakse, ukrštanje problema, težnju ka opštem dobru koji karakterišu primijenjenu etiku.
Poznaje principe i kodekse najznačajnijih oblika primjenjene etike	Obrazlaže principe i kodekse najznačajnijih oblika primjenjene etike	Upoređuje i vrednuje neke od principa i kodeksa najznačajnijih oblika primjenjene etike - Analizira primijenjenu etiku kroz dati film
Poznaje vezu ljudskih i životinjskih prava sa primijenjenom etikom Projektni zadatak	Diskutuje o vezi ljudskih i životinjskih prava sa primijenjenom etikom Projektni zadatak	Procjenjuje značaj primijenjene etike za ratvoj ljudskih i životinjskih prava Projektni zadatak
Obrazovno-vaspitni ishod 6 Na kraju učenja učenik će moći da demonstrira prosuđivanje etičkih dilema, donošenja moralnih odluka u konkretno postavljenim primjerima koji traže moralno odlučivanje i djelovanje		
Učenik/ca: Poznaje pojam moralne dileme	Učenik/ca: - Obrazlaže specifičnost moralne dileme i razliku između sličnih situacija u kojima se moraju donositi odluke	Učenik/ca: Analizira povezanost primijenjene etike i moralnih dilema
Poznaje korake u donošenju moralnih odluka	- Objašnjava pojmove bonton, lični i društveni interes, rodna ravnopravnost, jednakost, ljudska prava i njihovu povezanost sa moralnim dilemama - Razlikuje korake u donošenju moralnih odluka	Postavlja se u različite problemske situacije, analizira ih i formuliše moguća rješenja

Prepoznaje i definiše osnovne principe rješavanja moralnih dilema	Upoređuje primjere najpoznatijih moralnih dilema i prepoznaje principe u njima primijenjene.	U konstruisanoj moralnoj dilemi identifikuje glavne tačke donošenja moralne odluke
---	--	--

Kriterijumi ocjenjivanja

LOGIKA

Aktiv filozofije

Prof. Smilja Vukićević

Prof. Nataša Živković

Prof. Jasminka Milošević

Minimalni zahtjevi (znanje - poznavanje)	Osnovni zahtjevi (Razumjevanje i upotreba)	Napredni zahtjevi (Interpretacija i vrednovanje)
1. Što je logika?		
Učenik/ca može da Definiše logiku, izvrši podjelu logike	Učenik/ca može da Objasni pojam logike kao filozofske discipline, obrazloži podjelu logike	Učenik/ca može da Uporedi različita određenja logike, pronađe sličnosti i razlike među njima i odabere onu koja mu se čini najboljom
Prepozna razliku između mišljenja i misli, nabraja osnovne forme mišljenja i misli	Razumije razliku između mišljenja i misli, shvati karakteristike osnovnih formi misli i napravi razliku između istinitog i ispravnog mišljenja	Za svaku formu mišljenja da sopstveni primjer i analizira odnos ispravnog i istinitog mišljenja
Nabroji osnovne filozofske discipline i njihovu vezu s logikom	Razumije povezanost logike sa drugim filozofskim disciplinama	Vrednuje mjesto logike u korpusu filozofskih disciplina
Prepozna ulogu i značaj logike u nauci i svakodnevnom životu	Razumije da ni teorijske ni empirijske nauke ne mogu da se odvoje od logike	Samostalno dopuni uvodnu definiciju logike kroz uviđanje njenog značaja za nauku i svakodnevni život
2. Problemi saznanja		
Navede razliku između saznanja i znanja, mnjenja, vjerovanja	Objasni razliku između različitih nivoa znanja	Uporedi odnose i međusobnu zavisnost različitih nivoa znanja
Nabroji kriterijume saznanja	Objasni kriterijume saznanja na konkretnom primjeru	Diskutuje o važnosti ispunjavanja kriterijuma saznanja i u svakodnevnom životu, a ne samo u nauci
Prepozna osnovne izvore saznanja i vrste saznanja koje iz njih proističu	Uoči značaj pojedinih izvora saznanja	Vrednuje svaki od izvora saznanja i komentariše njihovu međuzavisnost
Uoči relaciju jezika i mišljenja u ljudskoj komunikaciji	Objasni povezanost jezika i mišljenja	Analizira mogućnost postojanja mišljenja bez jezika i jezika bez mišljenja
Definiše znak i vrste znakova – simbole i signale	Razlikuje simbole i signale u datim primjerima	Uporedi prirodu simbola i signala i pronalazi znakove koji mogu biti i simboli i signali
Razlikuje stvar, pojam i riječ	Objasni razliku između stvari, pojma i riječi	Diskutuje o povezanosti stvari, pojmova i riječi i analizira vezu između njih
Prepoznaje problem u definisanju pojma istine	Razumije razna određenja istine koja proističu iz različitih teorija istine	Tumači različite teorije istine i na osnovu njih dolazi do njemu/njoj prihvatljivog određenja istine
3. Oblici misli - POJAM		
Definiše pojam, njegov obim i sadržaj	Na primjerima odredi obim i sadržaj pojma i denotaciju i konotaciju termina	Analizira obrnuto proporcionalni odnos obima i sadržaja pojma
Nabroji misone operacije neophodne za	Objasni na primjerima kojim su misaonim operacijama formirani	Diskutuje o povezanosti misaonih radnji pomoću kojih se

formiranje pojmova	ponudeni pojmovi	formiraju pojmovi
Navede osnovne klasifikacije pojmova	Klasifikuje pojmove prema zadatom kriterijumu	Analizira ulogu obima i sadržaja pojma u raznim klasifikacijama
Navede odnose među pojmovima	Na primjerima odredi odnos između ponuđenih pojmova	Identifikuje odnos pojma i termina u raznim odnosima pojmova
Zna što su definicija i klasifikacija pojma, te njihove strukturne elemente	Sam definiše ponuđene pojmove, odredi strukturalne elemente u datim definicijama	Diskutuje o ulozi definicije i klasifikacije u sistematizaciji naučnog saznanja i ljudskog mišljenja uopšte
Nabraja različite metode definisanja i vrste definicija	Koristeći različite metode, definiše ponuđene pojmove	Poveže određene vrste pojmova sa metodama i vrstama definicija
Definiše klasifikaciju i diobu pojma i njene strukturalne elemente	Primjenjuje pravila diobe na zadate pojmove	Analizira pravilno definisanje i klasifikovanje pojmova kao nužne uslove uspješne komunikacije
4. Oblici misli - SUD		
Definiše sud, stav i iskaz	Razumije razliku između suda i stava, i njihovih jezičkih izraza	Poveže suđenje kao misaonu radnju i uočava njen značaj za utvrđivanje istine
Pozna sastav i strukturu suda	Odredi elemente ponuđenih sudova	Uporedi sudove različitih struktura i sastava
Navodi podjele sudova	Na primjerima odredi vrstu suda po različitim kriterijumima	Razumije odnose prostih u složenom sudu
Navodi osnovne veznike između prostih u složenom sudu	Samostalno, na osnovu tablica istinitosti izračuna istinitost složenog suda	Uoči povezanost tablica istinitosti i tvrdnji svakodnevnog jezika
5. Oblici misli – ZAKLJUČAK		
Zna što je zaključak i poznaje njegovu strukturu	Sam izvede zaključke iz datih premisa i određuje strukturne elemente	Uoči značaj zaključivanja za utvrđivanje složenih odnosa među pojmovima
Razlikuje posredne i neposredne zaključke	Samostalno izvodi zaključke i odredi da li je zaključak posredan ili neposredan	Shvata vezu između posrednih i neposrednih zaključaka i prepoznaje da su mnogi naoko neposredni, zapravo posredni zaključci
Nabraja oblike i karakteristike neposrednih zaključaka	Samostalno zaključuje po konverziji, obverziji i ekvipolenciji	Analizira odnose između tri vrste neposrednih zaključaka i uviđa njihovu povezanost
Nabraja oblike i opšte karakteristike posrednih zaključaka	Sam da primjere zaključaka po analogiji, indukciji i dedukciji	Vrednuje ulogu posrednog zaključivanja u nauci i svakodnevnom životu
Definiše zaključivanje po analogiji	Samostalno osmisli primjere analoškog zaključivanja	Analizira prednosti i nedostatke analoškog zaključivanja
Zna što je induktivno zaključivanje i poznaje strukturu induktivnog zaključka	Konstruiše primjere potpunog i nepotpunog induktivnog zaključka	Analizira uslove prihvatljivosti induktivnog zaključka
Navede karakteristike i strukturu deduktivnog zaključka	Samostalno izvodi deduktivne zaključke iz datih premisa	Vrednuje značaj dedukcije u naučnom saznanju
Definiše kategorički silogizam i njegove 4 figure	Izvede valjan zaključak kategoričkog silogizma u sve 4 figure	Analizira pravila silogizma
Definiše pojmove dokazivanja i opovrgavanja	Samostalno dokazuje i opovrgava zadate teze	Uoči povezanost procesa zaključivanja, dokazivanja i opovrgavanja

Odredi pojam logičkih grešaka - paralogizama i sofizama	Uoči i odredi vrstu logičke greške u datom primjeru	Dovodi u vezu pravila zaključivanja i pojedine vrste logičkih grešaka
6. Logika naučnog saznanja		
Navede karakteristike naučnog saznanja	Razumije razliku između naučnog saznanja i drugih vrsta saznanja	Kritički sagleda značaj naučnih saznanja
Navede određenja opisa, objašnjenja, predviđanja	Na primjeru pravi razliku između objašnjenja, opisa i predviđanja	Uoči značaj razlikovanja opisa, objašnjenja i predviđanja u nauci i svom mogućem naučnom radu
Navede faze u postupku naučnog istraživanja	Identifikuje svaku od faza naučnog istraživanja u zadatom primjeru naučnog saznanja	Diskutuje o mogućnosti normiranja postupka dolaska do novog naučnog saznanja
Navede Milove metode za ispitivanje uzroka	Razumije značaj tablica u Milovoj metodi i sam ih pravi za zadati primjer	Vrednuje značaj pronalaženja uzroka za naučno saznanje, diskutuje o samom pojmu kauzaliteta
7. Slobodna tema – Metodologija naučnog istraživanja		
Definiše opštu metodologiju	Uporedi opštu i metodologije pojedinih nauka	Analizira mogućnost primjene pravila koja navodi opšta metodologija u rješavanju svakodnevnih problema
Prepozna specifičnosti naučnog jezika	Razumije karakteristike naučnog jezika	Analizira upotrebu jezika u nauci
Nabroji funkcije jezika	Koristi jezik u različitim funkcijama	Poveže funkcije jezika sa naučnim odnosno naučnim jezikom
Definiše faze u teorijskoj pripremi istraživanja	Razumije značaj i redosljed faza teorijske pripreme istraživanja	Vrednuje značaj teorijske pripreme u naučnom istraživanju
Nabroji tehnike utvrđivanja naučnih činjenica	Koristi razne tehnike prikupljanja činjenica u naučnom istraživanju	Analizira mogućnost upotrebe različitih metoda prikupljanja činjenica u raznim oblastima nauke

Standardi znanja – Istorija religije

Minimalni zahtjevi (znanje - poznavanje)	Osnovni zahtjevi (Razumjevanje i upotreba)	Napredni zahtjevi (Interpretacija i vrednovanje)
Uvod		
Učenik/ca: Definiše predmet istorije religije i navede teme izučavanja	Učenik/ca: Razlikuje probleme koje izučava u okviru ovog izbornog predmeta	Učenik/ca: Kritički procjeni značaj problema kojima se bavi istorija religija
1. Judaizam		
Prepozna glavne događaje u vezi sa nastankom judaizma	Objasni nastanak judaizma	Analizira računanje vremena kod Jevreja
Navede svete tekstove u judaizmu	Razumije i objasni koncept sakralnosti u judaizmu	Analizira odlomke iz svetih tekstova judaizma
Nabroji osnovna načela, obrede i simbole judizma	Razmatra osnovna načela, obrede i simbole u judaizmu	Procjeni značaj načela, obreda i simbola judaizma za život Jevreja i njihovu istoriju
Prepozna istorijske promjene u okviru judaizma	Razumije i objasni istorijske promjene u okviru judaizma	Procjeni uticaj drugih religija na tradicionalni judaizam Analizira značaj Majmonidesa
Definiše ulogu sveštenika u klasičnom judaizmu Prepozna ulogu Hrama u Jerusalimu	Razmatra ulogu sveštenika u klasičnom judaizmu Objasni ulogu Hrama u Jerusalimu	Vrednuje uticaj i značaj sveštenika u judaizmu Procjenjuje ulogu Hrama u Jerusalimu
Nabroji propise za svakodnevni život kod Jevreja	Razumije i objasni propise za svakodnevni život kod Jevreja	Procjeni i vrednuje značaj propisa za svakodnevni život kod Jevreja
Navede i razlikuje tri osnovna pravca u judaizmu danas	Objasni tri osnovna pravca u judaizmu danas	Upoređuje i analizira tri osnovna pravca u judaizmu danas Tumači istorijat i savremeni položaj judaizma na Balkanu

2. Hrišćanstvo		
Opiše nastanak hrišćanstva	Obrazlaže i analizira nastanak i širenje hrišćanstva	Kritički procjeni ulogu i značaj hrišćanstva
Nabroji glavne događaje u Isusovom životu	Analizira Isusov život	Obrazlaže računanje vremena kod hrišćana
Nabroji osnovne dogme, obrede i simbole hrišćanstva	Objasni osnovne dogme, obrede i simbole hrišćanstva	Procjeni i obrazlaže njihov značaj za hrišćane
Prepozna svete tekstive hrišćanstva	Obrazlaže strukturu Novog zavjeta	Analizira odlomke iz svetih tekstova hrišćanstva Objašnjava teritorijalnu i hijerarhijsku organizaciju crkve
Opiše raskol na katoličanstvo i pravoslavlje	Obrazloži i analizira raskol na katoličku i pravoslavnu crkvu	Upoređuje, tumači, kritički procjenjuje najznačajnije jeretičke pokrete
Prepozna monaške redove	Objasni monaške redove	Upoređi monaške redove Analizira osnovne karakteristike protestantizma
Nabroji najznačajnije crkve i manastire u Crnoj Gori	Razlikuje i opisuje najznačajnije crkve i manastire u Crnoj Gori	Pronalazi primjere i tumači vrijednost i značaj hrišćanskih sakralnih objekata u Crnoj Gori
3. Islam		
Reprodukuje život vjerovjesnika Muhameda	Objasni nastanak i širenje islama	Kritički procjeni ulogu i značaj islama
Prepozna najznačajniji rasakol u islamu	Obrazlaže najznačajniji raskol u islamu	Tumači i analizira računanje vremena kod muslimana
Navede osnovne dogme, obrede i simbole u islamu	Objasni osnovne dogme, obrede i simbole u islamu	Procjeni i obrazlaže njihov značaj za muslimane
Prepozna svete tekstove islama	Obrazlaže strukturu Kurana	Analizira odlomke iz svetih tekstova islama

Nabroji pet stubova islama	Razumije i obrazlaže koncept pet stubova islama	Tumači i kritički procjenjuje značaj tog koncepta za vjernike
Razlikuje pravila za svakodnevni život muslimana	Objasni pravila za svakodnevni život muslimana	Tumači i obrazlaže uticaj vjerskog prava na život muslimanske zajednice
Nabroji najznačajnije džamije u Crnoj Gori	Razlikuje i opisuje najznačajnije džamije u Crnoj Gori	Analizira historijat i kritički procijeni savremeni položaj islama na Balkanu
4. Budizam		
Reprodukuje nastanak budizma	Razumije i objašnjava nastanak i širenje budizma	Obrazlaže budističko računanje vremena u različitim zemljama
Navede najznačajnije događaje iz Budinog života	Obrazlaže Budin životni put	Analizira i tumači razvojni put budizma

Prepozna svete tekstove budizma	Obrazlaže njihov nastanak i značaj	Tumači koncept reinkarnacije
Navede osnovne budističke doktrine	Razumije i objašnjava osnovne doktrine budizma	Tumači, vrednuje, diskutuje o osnovnim doktrinama budizma
Nabroji pravila života budista i budističkih monaha	Analizira pravila života budista i budističkih monaha	Upoređi i procijeni pravila života budista i budističkih monaha
5. Religija i savremeni svijet		
Prepozna sličnosti i razlike – budizam, islam, hrišćanstvo, judaizam	Objasni te sličnosti i razlike	Upoređi, procijeni, vrednuje sličnosti i razlike – budizam, islam, hrišćanstvo, judaizam
Razlikuje savremene svjetske trendove u judaizmu, hrišćanstvu i islamu	Opisuje i razmatra savremene svjetske trendove u judaizmu, hrišćanstvu i islamu	Nalazi primjere, kritički procjenjuje, diskutuje o savremenim svjetskim trendovima u judaizmu, hrišćanstvu i islamu

Definiše pojmove skepticizam i ekumenizam	Analizira sadržaj pojmova skepticizam i ekumenizam i njihov značaj u savremenom svijetu	Kritički procjenjuje i diskutuje o implikacijama skepticizma i ekumenizma
Prepoznaje Deklaraciju o pokajanju Vatikana za katoličku nemarnost prema pokolju Jevreja	Analizira sadržaj Deklaracije o pokajanju Vatikana za katoličku nemarnost prema pokolju Jevreja pape Jovana Pavla II	Kritički procjeni, vrednuje i diskutuje o Deklaraciji o pokajanju Vatikana za katoličku nemarnost prema pokolju Jevreja pape Jovana Pavla II
Opiše potrebu za religijom u savremenom svijetu	Analizira i razmatra potrebu za religijom u savremenom svijetu	Nalazi primjere, upoređuje, dokazuje, debatuje, kritički procjenjuje potrebu za religijom u savremenom svijetu

Standardi znanja – Komunikologija

Minimalni zahtjevi (znanje - poznavanje)	Osnovni zahtjevi (Razumjevanje i upotreba)	Napredni zahtjevi (Interpretacija i vrednovanje)
Uvod u predmet		
1: Komunikacija – osnovni pojmovi		
Učenik/učenica: Navede definiciju komunikologije kao nauke i objasni značenje pojma komunikacija	Učenik/učenica: Razlikuje probleme koje izučava komunikologija Navede primjere komunikoloških problema i uticaja na svakodnevicu	Učenik/učenica: Kritički procjeni značaj problema kojima se bavi komunikologija
Navede nauke sa kojima je komunikologija, kao interdisciplinarna, povezana	Objasni razlike u predmetu komunikologije u odnosu na predmet opšte psihologije, sociologije i filozofske antropologije.	Objasni na koji način istom problemu pristupa komunikologija, a kako ostale pomenute nauke
Prepozna međusobnu povezanost nauka koje u svojoj osnovi imaju neki oblik komunikacije	Objasni tu povezanost	Shvati i interpretira potrebu za formiranjem jedne interdisciplinarne nauke o komunikaciji
Prepozna i navede principe uspješne komunikacije i učesnike u komunikacionom procesu	Objasni načela funkcionalne komunikacije	Procjeni i shvati šta je cilj uspješne komunikacije
Nabroji činioce neuspješne komunikacije i prepozna komunikacijski šum	Razmatra i razlikuje činioce koji onemogućavaju uspjeh u komunikacijskom procesu	Kritički procjenjuje te činioce, identifikuje i formuliše nove, povezujući sa ličnim iskustvom
Prepozna, nabroji i razlikuje vrste komunikacije	Objasni različita sredstva komunikacije	Shvati i interpretira specifične karakteristike interkomunikacije, intrakomunikacije, grupne i masovne komunikacije Pravi uvid u lični kapacitet za adekvatnu komunikaciju
Definiše pojam timskog rada	Razumije ulogu timskog rada	Procjeni i kritički vrednuje značaj timskog rada i sopstvene sposobnosti za isti
Prepozna važnost slušanja sagovornika	Razlikuje vrste neslušanja	Objasni značaj aktivnog slušanja za uspješnu komunikaciju

Prepoznaj i razlikuj otvorena od zatvorenih pitanja	Razumij ulogu parafraziranja	Analiziraj tehnike aktivnog slušanja
2. Verbalna komunikacija		
Razlikuj i definiši pojmove književni jezik i žargon	Na primjerima objasni situacije u kojima je neophodna upotreba književnog govora, tj. one u kojima je moguće koristiti žargonski govor	Poznaj i obrazložaj značaj korištenja pravilnog, književnog jezika
Prepoznaj i nabroj osobine dobrog, kultivisanog govora	Razmatraj vezu između funkcionalnosti govora i njegove kultivisanosti	Na sopstvenim primjerima analiziraj vezu između funkcionalnosti govora i njegove kultivisanosti
Definiši pojam retorike i razlikuj pojmove cilj govora i argumenti	Objasni osnovne funkcije retorike	Na izabranim primjerima analiziraj cilj govora, argumente, funkcije retorike
Definiši pojam <i>debata</i> i prepoznaj pravila	Razlikuj i razmatraj vrste debate	Pravi nacrt i realizuj debatu na određene teme
Razlikuj pojmove strah i trema	Navedi i objasni načine suočavanja sa tremom	Na primjerima iz ličnog iskustva vrednuj značaj samokontrole
3. Neverbalna komunikacija		
Definiši pojam neverbalne komunikacije i nabroj vrste neverbalne komunikacije	Objasni vrste neverbalne komunikacije	Dokaži značaj neverbalne komunikacije
Prepoznaj govor tijela	Objasni značaj stava, izgleda i pogleda sagovornika	Pronalazi primjere na osnovu ličnog iskustva
Prepoznaj značenje gestova u neverbalnoj komunikaciji	Navedi i objasni neke od tih neverbalnih znakova	Pronalazi primjere na osnovu ličnog iskustva
Definiši pojmove prostorna i vremenska komunikacija	Objasni ulogu prostornog i vremenskog komuniciranja	Kritički procjeni značaj prostornog i vremenskog komuniciranja
4. Bonton		
Definiši pojam bontona	Razumij značenje bontona	Analiziraj značaj bontona
Prepoznaj istorijski karakter bontona	Razumij i objasni istorijat bontona	Analiziraj i potkrepljuj primjerima promjenljivost bontona kroz istoriju

Definiše pravila ponašanja u kući, odijevanje i higijena, pravila predstavljanja, komplimenti, pokloni	Analizira pravila ponašanja, tj. bontona	Procjenjuje i vrednuje značaj poštovanja pravila bontona
Definiše pravila ponašanja u školi, na proslavama i javnim mjestima, ponašanje u stranim zemljama	Analizira pravila ponašanja, tj. bontona	Procjenjuje i vrednuje značaj poštovanja pravila bontona
	5. Posredna komunikacija	
Razlikuje neposrednu od posredne komunikacije	Poznaje oblike posredne komunikacije	Objasni karakteristike posredne komunikacije
Prepoznava pravila komuniciranja u posrednoj komunikaciji	Objasni pravila komuniciranja u posrednoj komunikaciji	Procjeni značaj korišćenja pravila u posrednoj komunikaciji
Poznaje sredstva posredne komunikacije i prepoznaje pravila u komunikaciji putem telefona, interneta, pisama, čestitki	Analizira pravila u komunikaciji putem telefona, interneta, pisama, čestitki	Vrednuje pravila poslovnog bontona
	6. Nesporazumi i kreativno rješavanje konflikata	
Definiše pojam konflikta	Razumije i objasni uzroke konflikta	Analizira dinamiku konflikta
Prepoznava pojam relativnosti lične percepcije	Objasni relativnost lične percepcije	Procjenjuje i analizira faktore koji utiču na percepciju (doživljaj)
Prepoznava važnost prihvatanja različitih percepcija	Analizira različitosti u percepciji	Navodi primjere za važnost prihvatanja različitih percepcija
Prepoznava ulogu osjećanja i potreba u dinamici konflikta	Razumije sopstvena osjećanja i potrebe i njihovu ulogu u dinamici konflikta	Na ličnim primjerima razlikuje i kritički procjenjuje skrivena i manifestovana osjećanja i njihovu ulogu u konfliktima
Definiše pojam predrasuda	Objasni osnovne izvore predrasuda i stupnjeve ispoljavanja predrasuda	Na primjerima objašnjava ulogu predrasuda u dinamici konflikta Analizira mogućnost da predrasude mogu imati pozitivnu ulogu u komunikaciji
Razlikuje nasilno od nenasilnog ponašanja	Analizira nasilne postupke i rečenice koje dovode do nesporazuma i konflikta	Navodi i procjenjuje primjere nasilnih postupaka,
Prepoznava i nabroji tehnike nenasilnog rješavanja konflikata	Objasni nenasilne vještine rješavanja konflikta i osnovne komponente nenasilnog govora	Povezuje sa primjerima iz ličnog iskustva